

บันทึก

เรื่อง คุณสมบัติของกรรมการดำเนินการสหกรณ์

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีหนังสือ ที่ กษ ๐๒๑๖/๓๐๑๑๐ ลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ด้วยจังหวัดสิงห์บุรีขอหารือกรณีนายสันติย์ เทียนขาว เคยเป็นกรรมการดำเนินการของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด และได้เคยถูกนายทะเบียนสหกรณ์ถอดถอนจากการเป็นกรรมการดำเนินการของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย ดังกล่าว ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ ๔๔/๒๕๓๒ ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๓๒ ซึ่งการถูกถอดถอนครั้งนี้ได้เกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ใช้บังคับ ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๔๒ ที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีสหกรณ์การเกษตรบางระจัน จำกัด มีมติเลือกนายสันติย์ เทียนขาว เป็นกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ฯ ชุดที่ ๒๖ วาระหนึ่ง และสหกรณ์ฯ ได้ตรวจสอบคุณสมบัติของกรรมการดำเนินการ พบว่า นายสันติย์ เทียนขาว เคยถูกให้พ้นจากตำแหน่งกรรมการดำเนินการของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด โดยคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ด้วยเหตุดังกล่าว สหกรณ์ฯ จึงได้แจ้งการขาดคุณสมบัติของกรรมการตามข้อบังคับของสหกรณ์ข้อ ๕๓ (๖) และมาตรา ๕๒ (๓) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้นายสันติย์ เทียนขาว ทราบ แต่นายสันติย์ เทียนขาว เห็นว่าตนเองย่อมมีสิทธิเป็นกรรมการดำเนินการของสหกรณ์การเกษตรบางระจัน จำกัด ต่อไปได้ จึงหารือมายังนายทะเบียนสหกรณ์

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยสำนักงานพัฒนาสถาบันเกษตรกร พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้บุคคลซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้เป็นหรือทำหน้าที่กรรมการ หรือผู้จัดการ

ฯลฯ

ฯลฯ

(๓) เคยถูกให้พ้นจากตำแหน่งกรรมการหรือมีคำวินิจฉัยเป็นที่สุดให้พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ตามมาตรา ๒๒ (๔)”

ฯลฯ

ฯลฯ

และมาตรา ๒๒ บัญญัติว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์กระทำการหรือดเว้นกระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ของตนจนทำให้เสื่อมเสียผลประโยชน์ของสหกรณ์หรือสมาชิก หรือสหกรณ์มีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี หรือกิจการหรือฐานะการเงิน ตามรายงานการสอบบัญชีหรือตามรายงานการตรวจสอบ ให้นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ปฏิบัติการ ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๔) ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ หรือให้กรรมการซึ่งเกี่ยวข้องกับการนั้นพ้นจากตำแหน่งกรรมการ

ฯลฯ

ฯลฯ

และข้อบังคับของสหกรณ์ ข้อ ๕๓ กำหนดว่า “กรรมการดำเนินการพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะหรือรายตัว เพราะเหตุใด ๆ ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๖) นายทะเบียนสหกรณ์สั่งให้ออกทั้งคณะหรือรายตัว

ฯลฯ

ฯลฯ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงเห็นว่า นายसानิตย์ เทียนขาว ได้เคยถูกนายทะเบียนสหกรณ์ถอดถอนจากการเป็นกรรมการดำเนินการของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด ใน พ.ศ. ๒๕๓๒ ก่อนที่พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๔๒ ซึ่งกำหนดคุณสมบัติของกรรมการที่จะต้องไม่เคยถูกถอดถอนจากตำแหน่งกรรมการหรือมีคำวินิจฉัยเป็นที่สุดท้ายให้พ้นจากตำแหน่งกรรมการตามมาตรา ๒๒ (๔) ในเมื่อนายसानิตย์ เทียนขาว ถูกถอดถอนจากการเป็นกรรมการฯ ใน พ.ศ. ๒๕๓๒ มาตรา ๒๒ (๔) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงไม่มีผลบังคับใช้ ประกอบกับข้อบังคับของสหกรณ์การเกษตรบางระจัน จำกัด มิได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ซึ่งจะเป็นกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ไว้แต่อย่างใด ดังนั้น ตามมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ จะเห็นได้ว่านายसानิตย์ เทียนขาว มีคุณสมบัติถูกต้องมีสิทธิเข้ารับเลือกตั้งได้ และเมื่อนายसानิตย์ เทียนขาว ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ ในการประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหกรณ์ฯ ในวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๔๒ นายसानิตย์ เทียนขาว จึงสามารถเป็นหรือทำหน้าที่กรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ ๑) ได้พิจารณาข้อหาหรือตั้งกล่าวโดยได้ฟังคำชี้แจงจากผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกรมส่งเสริมสหกรณ์) แล้ว เห็นว่า ตามข้อเท็จจริงของข้อหาหรือนั้น นายसानิตย์ เทียนขาว เคยเป็นกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด และถูกนายทะเบียนสหกรณ์สั่งให้พ้นจากการเป็นกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์ดังกล่าวโดยมีข้อเท็จจริงของสาเหตุการถูกสั่งให้พ้นจากตำแหน่งว่า คณะกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์ฯ ขายที่ดินของชุมนุมสหกรณ์ฯ ในราคาต่ำกว่าราคาประเมินมากโดยมิได้ดำเนินการขายตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ^๑ การที่นายทะเบียนสหกรณ์สั่งให้นายसानิตย์ฯ พ้นจากการเป็นกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์ฯ ดังกล่าว จึงเป็นการปฏิบัติตามมาตรา ๗๔^๒ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑ ซึ่งกำหนดให้นำบทบัญญัติในส่วนที่ว่าด้วยสหกรณ์จำกัด มาใช้บังคับกับการ

^๑ คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ ๔๔/๒๕๓๒ ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๓๒, หน้า ๒

^๒ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑

มาตรา ๗๔ การจัดตั้ง การจดทะเบียน การดำเนินงาน การประชุมใหญ่ การควบคุม การเลือกตั้งและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการและการเลิกชุมนุมสหกรณ์ ให้นำบทบัญญัติในส่วนที่ ๑ ว่าด้วยสหกรณ์จำกัด มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ควบคุมชุมนุมสหกรณ์โดยอนุโลม ในการนี้มาตรา ๔๗ (๑)^๓ ได้กำหนดเกี่ยวกับการควบคุมสหกรณ์จำกัดไว้ว่า ในกรณีที่คณะกรรมการ^๔ กระทำการไม่ถูกต้องในการปฏิบัติหน้าที่ของตนจนทำให้เสื่อมเสียผลประโยชน์ของสหกรณ์จำกัดหรือสมาชิก ให้นายทะเบียนสหกรณ์สั่งให้คณะกรรมการดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง และถ้าไม่แก้ไขให้แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าวโดยไม่มีเหตุผลพอสมควร ให้นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้คณะกรรมการออกจากตำแหน่งกรรมการทั้งคณะหรือให้กรรมการซึ่งเกี่ยวข้องกับการณ์นั้นออกจากตำแหน่งกรรมการ

ข้อเท็จจริงปรากฏต่อมาว่า นายสานิตย์ฯ ได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์การเกษตรบางระจัน จำกัด ให้เป็นกรรมการดำเนินการสหกรณ์ฯ ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑ ซึ่งไม่มีบทบัญญัติกำหนดคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นกรรมการดำเนินการสหกรณ์ไว้ มีเพียงมาตรา ๒๔^๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ที่กำหนดให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์จำกัดประกอบด้วยกรรมการซึ่งที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งจากสมาชิก สำหรับการเลือกตั้งในครั้งหลังสุดเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ นั้น เป็นไป

^๓ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑

มาตรา ๔๗ ในกรณีที่คณะกรรมการกระทำการไม่ถูกต้องในการปฏิบัติหน้าที่ของตนจนทำให้เสื่อมเสียผลประโยชน์ของสหกรณ์จำกัดหรือสมาชิก หรือสหกรณ์จำกัดมีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเงินหรือการบัญชีตามรายงานการสอบบัญชีตามมาตรา ๔๔ หรือกิจการหรือภาวะการเงินตามรายงานการตรวจสอบตามมาตรา ๔๕ ให้นายทะเบียนสหกรณ์ ผู้สอบบัญชี หรือผู้ตรวจการสหกรณ์ แล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นผู้รู้หรือพบข้อบกพร่องนั้นแจ้งเป็นหนังสือ สั่งให้คณะกรรมการดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องตามวิธีการที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ถ้าไม่แก้ไขให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าวโดยไม่มีเหตุผลพอสมควรและนายทะเบียนสหกรณ์เห็นว่ายังไม่สมควรจะสั่งให้เลิกสหกรณ์จำกัดตามมาตรา ๕๑ แล้ว ให้นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ปฏิบัติการดังต่อไปนี้ได้

(๑) ให้คณะกรรมการออกจากตำแหน่งกรรมการทั้งคณะหรือให้กรรมการซึ่งเกี่ยวข้องกับการณ์นั้นออกจากตำแหน่งกรรมการ

ฯลฯ

ฯลฯ

^๔ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์จำกัดหรือสหกรณ์ไม่จำกัด คณะกรรมการดำเนินการของชุมนุมสหกรณ์ในกรณีชุมนุมสหกรณ์ หรือคณะกรรมการดำเนินการของสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยในกรณีสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย แล้วแต่กรณี

ฯลฯ

ฯลฯ

^๕ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑

มาตรา ๒๔ ให้มีคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์จำกัดคณะหนึ่งประกอบด้วยกรรมการซึ่งที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งจากสมาชิกเป็นผู้ดำเนินกิจการและเป็นผู้แทนสหกรณ์จำกัด ในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก เพื่อการนี้คณะกรรมการจะมอบหมายให้กรรมการคนหนึ่งหรือหลายคน หรือผู้จัดการทำการแทนก็ได้

ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๒^๖ (๖) โดยในมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง^๗ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้ คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งคนและกรรมการอื่นอีกไม่เกินสิบสี่คน ซึ่งที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งจากสมาชิก และในมาตรา ๕๒ (๓)^๘ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน กำหนดห้ามบุคคลที่เคยถูกนายทะเบียนสหกรณ์สั่งให้พ้นจากตำแหน่งกรรมการหรือมีคำวินิจฉัยเป็นที่สุดท้ายให้พ้นจากตำแหน่งกรรมการตามมาตรา ๒๒ (๔) เป็นหรือทำหน้าที่กรรมการในการนี้ มาตรา ๒๒ (๔)^๙ กำหนดให้นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจออกคำสั่งให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ หรือให้กรรมการซึ่งเกี่ยวข้องกับการนั้นพ้นจากตำแหน่งกรรมการเมื่อคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์กระทำการหรืองดเว้นกระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ของตนจนทำให้เสื่อมเสียผลประโยชน์ของสหกรณ์หรือสมาชิก

เมื่อพิจารณามาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้ว เห็นว่า เหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่งกรรมการดำเนินการสหกรณ์เป็นเหตุเดียวกันกับเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่งกรรมการดำเนินการสหกรณ์ตามมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑ กล่าวคือ นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจสั่งให้กรรมการดำเนินการสหกรณ์พ้นจากตำแหน่งได้เมื่อ กรรมการดำเนินการสหกรณ์กระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ของตนจนทำให้เสื่อมเสียผลประโยชน์ของสหกรณ์หรือสมาชิก ดังนั้น เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่านายสันติย์ฯ เคยถูกนายทะเบียนสหกรณ์สั่งให้พ้นจากการเป็นกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์ตามมาตรา ๔๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑ ด้วยเหตุอันเข้าลักษณะเดียวกันกับเหตุแห่งการพ้นจาก

^๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖ ตอนที่ ๓๐ ก ๒๓ เมษายน ๒๕๔๒

^๗ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๕๐ ให้สหกรณ์มีคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ประกอบด้วย ประธานกรรมการหนึ่งคนและกรรมการอื่นอีกไม่เกินสิบสี่คนซึ่งที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งจากสมาชิก

ฯลฯ

ฯลฯ

^๘ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๕๒ ห้ามมิให้บุคคลซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นหรือทำหน้าที่กรรมการหรือผู้จัดการ

ฯลฯ

ฯลฯ

(๓) เคยถูกให้พ้นโทษจากตำแหน่งกรรมการหรือมีคำวินิจฉัยเป็นที่สุดท้ายให้พ้นจากตำแหน่งกรรมการตามมาตรา ๒๒ (๔)

ฯลฯ

ฯลฯ

^๙ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๒๒ ในกรณีที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์กระทำการ หรืองดเว้นกระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ของตน จนทำให้เสื่อมเสียผลประโยชน์ของสหกรณ์หรือสมาชิก หรือสหกรณ์มีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี หรือกิจการหรือฐานะทางการเงิน ตามรายงานการสอบบัญชีหรือตามรายงานการตรวจสอบให้นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ปฏิบัติการ ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๔) ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ หรือให้กรรมการซึ่งเกี่ยวข้องกับการนั้นพ้นจากตำแหน่งกรรมการ

ตำแหน่งตามมาตรา ๒๒ (๔) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ กรณีจึงเป็นว่า นายสาคินิตย์ฯ เคยถูกนายทะเบียนสหกรณ์สั่งให้พ้นจากตำแหน่งกรรมการดำเนินการสหกรณ์ตามมาตรา ๒๒ (๔) ซึ่งเป็นลักษณะต้องห้ามมิให้เป็นหรือทำหน้าที่กรรมการตามนัยของมาตรา ๕๒ (๓) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ด้วยเหตุผลดังกล่าว นายสาคินิตย์ฯ จึงเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้เป็นหรือทำหน้าที่กรรมการดำเนินการสหกรณ์ของสหกรณ์การเกษตรบางระจัน จำกัด

(ลงชื่อ) ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนคานต์

(นายชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนคานต์)

รองเลขาธิการ ฯ

รักษาราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มีนาคม ๒๕๔๓